

የቀኖና ታሪክ

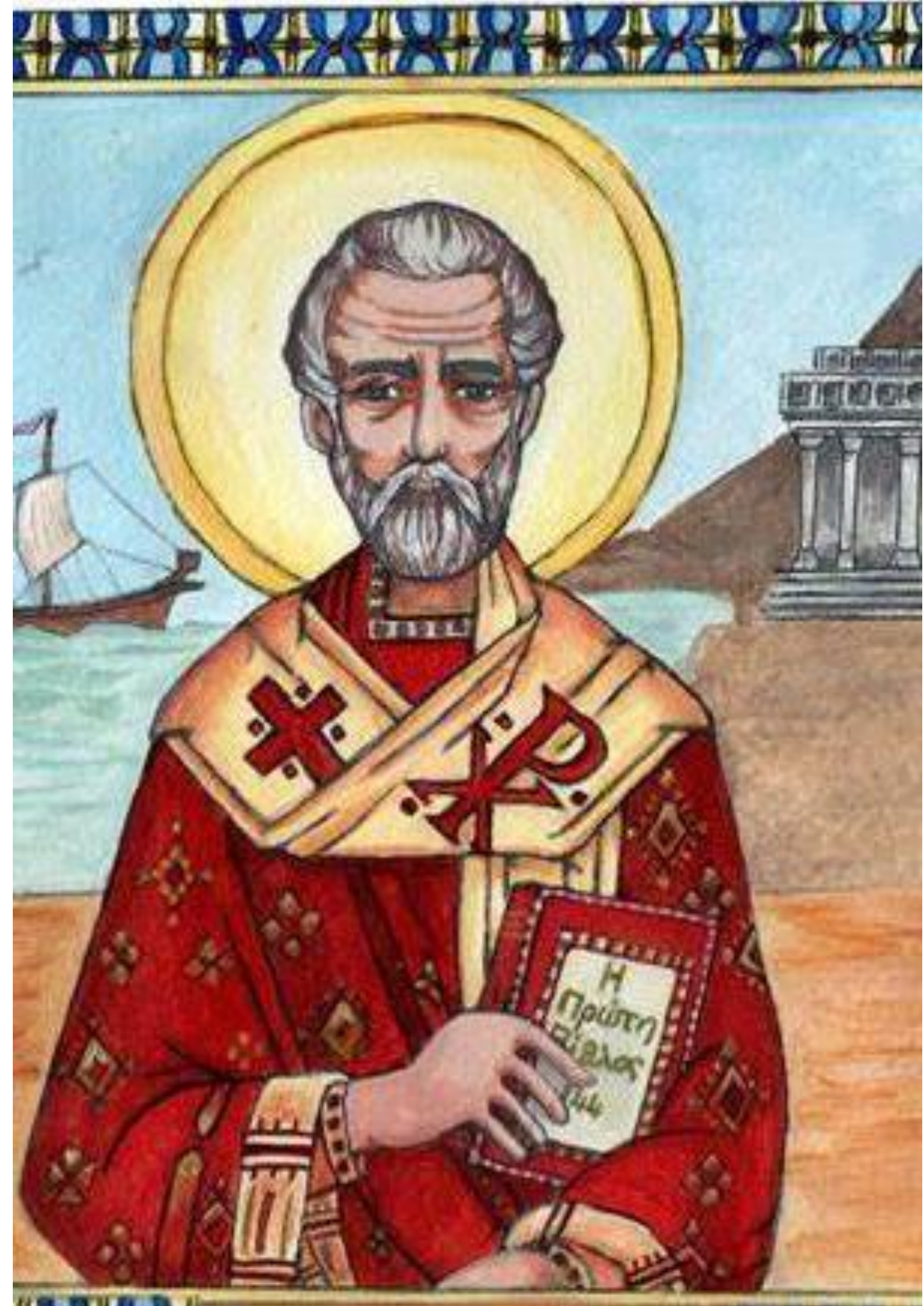
(History of Canon)

☐ የማርቆንዮን ቀኖና

(Marcion's Canon)

የተጻፈው - 140 - 160 ዓ.ም
ቦታ - ሮሞ

- መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነ ስህተታዊ ት/ቱን በማስፋፋት በሮማን ቤ/ክያን በ144 ዓ.ም ተወገደ።
- ት/ቱም ሁለት አምላክ አለ የሚል ነበር።
 - ደጉ አምላክ፡የሰው ልጅን ለማዳን ክርስቶስን ወደ ዓለም የላከው ነው። (የአዲስ ኪዳን አምላክ)
 - ክፉ አምላክ፡አለማዊውን ነገር የፈተረው ነው። (የብሉይ ኪዳን አምላክ)
- የብሉይ ኪዳን መፅሐፋት ውጪ የሉቃስ ወንጌል፣ ማርቆን ወንጌልና አስሩ የጳውሎስ መልክቶችን ነው።

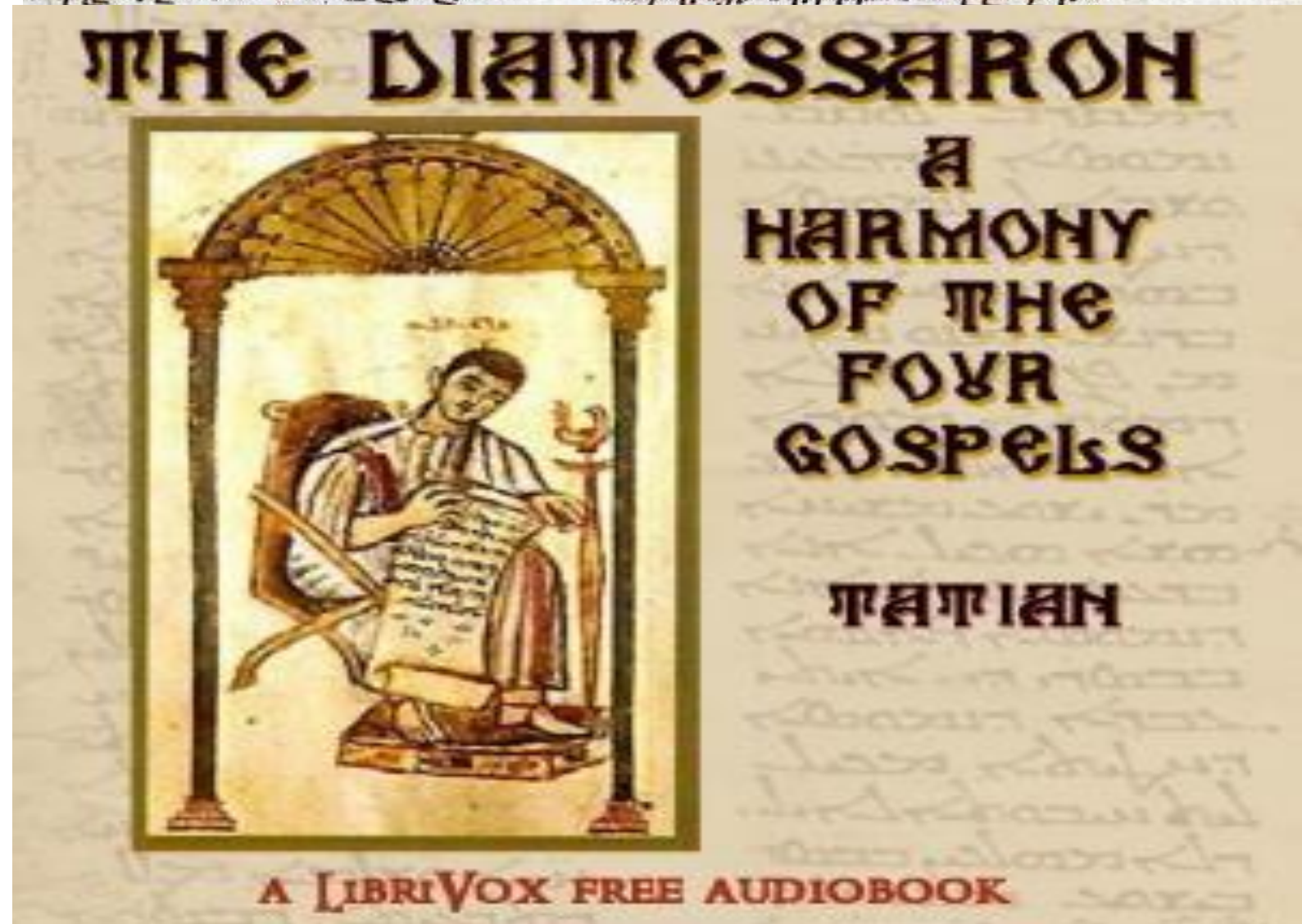

ⲁⲓⲛⲁⲣⲟⲛ

(Diatessaron)

የተፃፈው- 150 ዓ.ም

- በአፖሎጂስት ታቲያን የተጻፈ ጥንታዊ የክርስትና ጽሑፍ ነው።
- በዋና ዋና ወንጌሎች ውስጥ የሚገኙትን ክስተቶች ወደ አንድ ታሪክ በማዋሃድና የተባዙ መረጃዎችን በማስወገድ ለመፍታት ሞክሯል።
- ከሁለቱም ከሲኖፕቲክ ወንጌሎች እና ከዮሐንስ ወንጌል የተለየ ነበር።

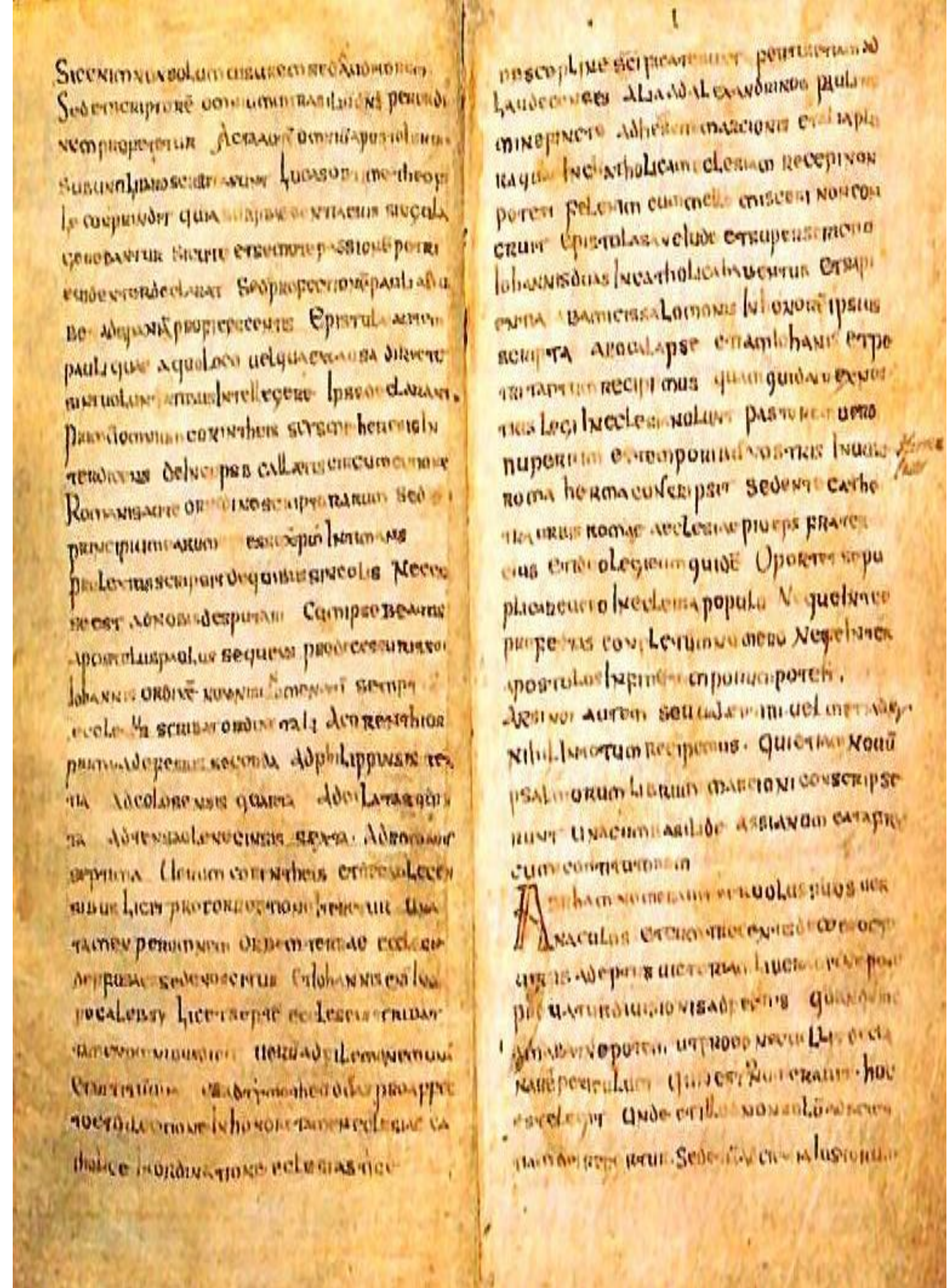

☐ መራቶሪያን ቀኖና

(Muratorian Canon)

የተጻፈው - 170 - 200 ዓ.ም
ቦታ - ሮም

- በሉዶቪክ አንቶኒዮ መራቶሪ ሚላን በሚገኘው የአምብሮሲያን ቤተ መፃህፍት ውስጥ በብራና የተገኘ ሲሆን በእርሱም በ1740 ታትሟል።
- መጽሃፉ አብዛኛውን የአዲስ ኪዳን መጽሃፍት ሲሆን ነገር ግን ዕብራውያን፣ ያዕቆብ፣ 1ኛና2ኛ ጴጥሮስ እንዲሁም 3ኛ ዮሃንስን አያካትትም።
- በተጨማሪም የጴጥሮስ አፖስታሊክና የሄሮማስ እረኛ የተባሉትን የአዋልድ መጽሃፍትን ይጨምራል።

ዐየኒቀዖ ጉባኤ

(Council of Nicaea)

የተጻፈው - 325 ዓ.ም

ቦታ - ሮም

- ይህ በንጉሥ ነገስት ቆስጠንጢኖስ የተጠራው የክርስቲያን ቤ/ክያን የመጀመሪያው የማኅበረ ቅድሳን ጉባኤ ነበር።
- እሱም የክርስቶስን ተፈጥሮ በተመለከተ የአሪያን ውዘግብ የዳሰሰ ሲሆን የኒቅያን የሃይማኖት መግለጫ ፈጠረ፤ እሱም ስለ ስላሴ መሰረተ ክርስቲያናዊ እምነቶችን አቋቋመ።
- የኒቅያ የሃይማኖት መግለጫ ዛሬ በብዙ ቤተ እምነቶች
- ውስጥ የክርስቲያን ስርዓተ አምልኮ እና እምነት ማዕከላዊ አካል ነው።

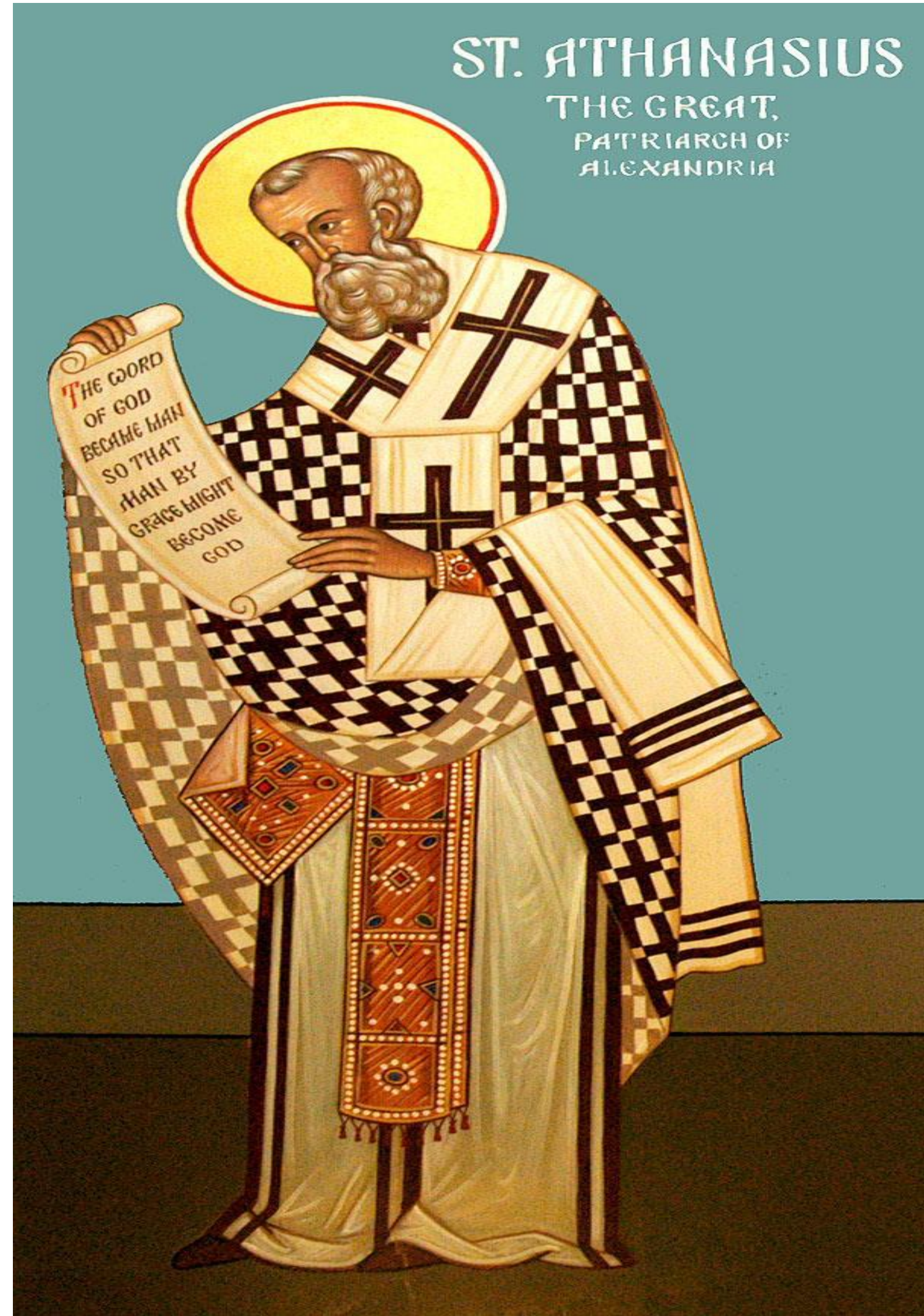

☐ አትናቲዮስ

(Athnadius` List)

የተፃፈው-369ዓ.ም
ቦታ - ግብጽ

- የተፃፈው በ369 አመተ አለም ሲሆን የአዲስ ኪዳን አና የብሉይ ኪዳን ቀኖና የያዘ ደብዳቤ ነው ።
- የብሉይ ኪዳን ቀኖና ዝርዝር የአይሁድ 22 መጻህፍት የያዘ ሲሆን ባሁኑ 39 የብሉይ መጻህፍት ማለት ነው።
- የአዲስ ኪዳን ቀኖና ደግሞ 27 መጻህፍት ዝርዝር ይጠቅሳል።

፱፻፶፯ ሲኖዶስ

(Synod of Hippo)

የተፃፈውን - 393፬.፬

ቦተ - አፍሪካ

- የክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ ቀኖናዊ መጻሕፍትን ያቋቋመ ከመሆኑም በላይ መሠረተ ትምህርቶችን የሚያብራሩ ከመሆኑም ሌላ ቤተ ክርስቲያንን የሚያስተዳድሩ ደንቦችን ያወጣል።
- የአሁኑን የአዲስ ኪዳን ቀኖና የተቀበለ የመጀመሪያው ምክር ቤት በሰሜን አፍሪካ የሂፖ ፊጂየስ ሲኖዶስ ነው።

□ የካርቲጅ ሲኖዶስ

(Sinod of Carthage)

የተካሄደው- 397ዓ.ም

ቦታ - አፍሪካ

- በጥንቷ ቤ/ክያን የታወቁትን የብሉይና የአዲስ ኪዳን መጽሐፍት ቀኖና አረጋግጧል።
- በአፍሪካ ጳጳሳት መካከል የትኞቹ ጽሁፎች እንደ ስልጣን ሊቆጠሩ እንደሚገባ አስታውቋል።
- ከካርቲጅ ጉባኤ በፊትም ሆነ በኋላ፣ አብዛኞቹ የክርስቲያን እና የአይሁድ ሊቃውንት አዋልድ መጻሕፍትን የያዙት ቀኖናዊ ያልሆነ እንደሆነ ተረጋግጧል።

የትሬንት ጉባኤ

(The Council of Trent)

የተዳረፈው -1545 - 1563 ዓ.ም

ቦታ - ጣልያን

- የትሬንት ጉባኤ የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ትምህርታዊ ተግዳሮቶች መደበኛ የሮማ ካቶሊክ ምላሽ ነበር።
- የትሬንት ምክር ቤት የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያንን ስልጣንና ማዕከላዊነት በድጋሚ አረጋገጠ፤
- በተጨማሪም ፕሮቴስታንት በመጀመሪያዎቹ የዕብራይስጥ እና የግሪክኛ የቅዱሳን መጻሕፍት ጽሑፎች ላይ መገፋትን በመቃወም የላቲን ቩልጌት መጽሐፍ ቅዱስ እንደ ቤተክርስቲያን መተዳደሪያ በድጋሚ ተረጋግጧል።

፬ሉተራን

(Luther's canon)

የተጻፈው - 16 ክፍለ ዘመን
ቦታ - ጀርመን

- የሉተር ቀኖና ከ16ኛው ክፍለ ዘመን የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ጀምሮ በፕሮቴስታንቶች ላይ ተጽዕኖ ያሳደረው በማርቲን ሉተር የተሰጠው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቀኖና ነው።
- ሉተር ዕብራውያንን፣ ያዕቆብን፣ ይሁዳንና ራዕይን እንደ “አከራካሪ መጻሕፍት” አድርጎ ወስዷል።

Arthur Kampf

Der Thesenanschlag zu Wittenberg 1517